

Nr 208.

Av friherre Beck-Friis m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt för år 1941, m. m.

I proposition nr 173 med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt har Kungl. Maj:t bl. a. även vidtagit den förändring mot den för tidigare år gällande författningen i ämnet, att krigskonjunkturbeskattningen utsträcks till även skogsbruket. Vid sin motivering för denna åtgärd har departementschefen bl. a. anfört:

»En krigskonjunkturbeskattning av skogsbruk framstår ingalunda som betydelselös, och fråga är i stor utsträckning om typiska krigskonjunkturvinster. Mot en krigskonjunkturbeskattning av skogsbruk kan väl — utom tekniska svårigheter beträffande dess genomförande — anföras huvudsakligen att särskilt vedavverkningarna i stor utsträckning framdrivits genom statsgarantier i fråga om prissättningen. Det borde dock vara klart att en sådan garanti icke kan i någon mån anses innebära utfästelse att lindrigare än andra inkomster beskatta så utpräglat renodlade krigskonjunkturvinster som de här avsedda, vilka uteslutande äro beroende av prisstegring utöver omkostnadsökning beträffande skogsprodukter.»

Denna departementschefens motivering för att låta krigskonjunkturskatten omsluta även inkomst av skogsbruk kan icke anses välgrundad. Tvärt om torde starka skäl föreligga att låta skogsinkomst ligga utanför detta slag av beskattning. Vi skola här nedan utveckla dessa skäl.

Inkomst av skogsbruk belöper väsentligen på två olika typer av skogsprodukter, nämligen dels sådana gagnvirkessortiment, som vi här vilja kalla industrisortiment, sågtimmer, massaved m. m., vilka under normala tider äro av dominerande ekonomisk betydelse, samt dels vedsortiment, kastved, långved och kolved, vilka normalt representera en relativt ringa anpart av skogsbrukets värdeproduktion men som i nuvarande läge fått en framträdande betydelse.

Även om det ur principiell synpunkt kan sägas vara motiverat, att sådan prisstegring å industrisortimenten, som föranletts av krigsförhållandena, skall beläggas med krigskonjunkturskatt, så måste dock en sådan åtgärd, sedd ur praktiska synpunkter, framstå såsom mindre välbetänkt. De skatteintäkter, som en krigskonjunkturbeskattning å inkomst av industrivirket kan komma att tillföra statsverket, torde med all säkerhet bli ytterligt obetydliga, medan däremot arbetet med merinkomstens beräkning måste bli mycket tidkrävande, besvärligt och dyrbart såväl för staten som för de skatteskyldige. Proportionen mellan å ena sidan statens nytta av

denna skatt och å den andra de omkostnader och besvär, dess påläggande måste medföra, kan knappast bliva rimlig. Det förhållandet råder nämligen, att de träförädlade industrierna, som av de privata skogsägarna köpa ifrågavarande industrivirke eller uttaga det å egna skogar för utnyttjande i egen rörelse, icke kommit i åtnjutande av någon krigskonjunktur. Känt är, att våra träindustrier hade sina viktigaste marknader i Amerika och England. Sedan dessa marknader stängts, lida dessa industrier av stora avsättningssvårigheter, som i sin tur föranlett, att verken köras med starkt nedsett drift eller under långa perioder stå stilla. Hittills framlagda bokslut för 1940 från dessa industrier visa även vinstminskning i jämförelse med tidigare år. (I de blandade järn- och skogsföretagen visar i varje fall träindustrin inkomstminskning.) Krigskonjunkturen är sålunda för träindustrierna en avgjort dålig konjunktur.

En följd härav återigen är, att dessa industriers råvaror från skogen — sågtimmer, massaved m. m. — icke heller åtnjutit någon krigskonjunktur. De prisvariationer för dessa sortiment, som inträffat under jämförelseåren 1937 och 1938 samt därefter, ligga helt inom gränserna för de normala prisfluktuationerna för dessa varor. Observeras bör även, att i propositionen utsågts, att om ett träindustriföretag visar inkomstminskning av rörelse, i vilken förädlats virke, skördat å egna skogar, så få bokföringspriserna å detta egna virke vid dess överlämnande från skogsförvaltningen till företagets industri så jämkas, att inkomstminskningen för rörelsen utjämnar eventuell inkomstökning för skogsbruket. Denna princip, som får betecknas som fullt riktig, torde få till följd, att någon merinkomst av skogsbruket i varje fall icke kommer att framträda beträffande industrivirket från företagets egna skogar. Något uppskattningsförfarande bör sålunda där knappast behöva förekomma.

Men även beträffande övriga enskilda skogar lärer merinkomsten av industrisortimenten bliva ingen eller så obetydlig, att det måste anses vara omotiverat att igångsätta hela den komplicerade apparat, som uträknandet av priser och omkostnader för ett flertal sortiment under tre år dock utgör, för att sedan på basis av detta material för varje särskilt företag undersöka, om någon liten merinkomst till äventyrs skulle föreligga.

Vad härefter beträffar brännveden, har ju en betydande prisstegring ovedersägligen inträtt. Denna bör emellertid ses mot bakgrunden av det förhållandet, att före kriget efterfrågan på ved var ringa i förhållande till tillgången och att på grund härav priserna voro så låga, att något egentligt rotvärde knappast fanns för det största sortimentet, pannveden. För att i skogsvårdens intresse möjliggöra sådana huggningar, vid vilka vedsortiment utföllo, lämnade staten i viss utsträckning ekonomiskt stöd. Detta förhållande föranleder, att rent bokföringsmässigt en mycket stor del av prishöjningen å ved vill framträda såsom en av krigskonjunkturen föranledd merinkomst.

Denna mervinst är emellertid i mycket stor omfattning skenbar. Med den stora utsträckning, vedavverkningarna på grund av krisläget måst erhålla, har det icke varit möjligt att inskränka huggningarna till vedsortimenten i egentlig bemärkelse. I övre och inre Norrland har detta måhända kunnat ske men icke i övriga landsdelar. I mellersta och södra Sverige ha, med eller utan statliga stödåtgärder i syfte att bereda avsättning för vedsortimenten, skogsvårdande huggningar tidigare tämligen allmänt utförts i så stor omfattning, att de samlade reserverna av vedskog tämligen snabbt uttömts. Skogsägarna ha då nödgats fullgöra dem pålagda vedproduktionsålägganden med skog, duglig till massaved, eller med träd, som bort kvarstå att utväxa till sågtimmer och som sålunda ägt ett s. k. förväntningsvärde. Skog av denna art hade under normala förhållanden icke kommit till avverkning, eller, om den avverkats, representerat högre värden, än den nu skänker sina ägare i form av brännved. Att för sådan skog framdeducera ett mervärde genom kalkylatoriska jämförelser med förkrigstidens minimala vedpriser är direkt felaktigt.

Departementschefen söker bemöta dessa erinringar genom i försiktiga ordalag gjorda uttalanden, att de schabloner, som skola ligga till grund för taxeringen, skola avvägas med hänsyn till berörda förhållanden. Vi tro icke, att det ligger inom det möjligas gräns att på ett rättvist sätt verkställa en uppskattning av merinkomsten individuellt för varje skogsägare, när dylika svårbedömbara faktorer spela in. Skogsägarna torde därför, om propositionens förslag godtages, i betydande utsträckning få finna sig i krigskonjunkturbeskattning för en fiktiv merinkomst.

Även en annan omständighet torde böra observeras. Vedavverkningarna överskrida denna vinter avsevärt 30 milj. kbm samt torde för nästa säsong komma att ytterligare avsevärt utökas. Avverkningen av industrisortiment har visserligen i någon mån nedgått, men kan ej mer väsentligt nedskäras för att man ej skall behöva stå risken, att våra träindustrier skola stå utan råvaror, när fred en gång inträder. Detta får till följd, att skogsägarna, för att kunna fullgöra statens vedavverkningsålägganden, måste göra stora kapitaluttag ur sina skogar. Detta sker förvisso icke frivilligt. Dessa kapitaluttag komma att föranleda en framtida produktionsminskning, och skogsägarna nödgas evalvera berörda kapitaluttag ur skogen i penningar efter vedpriser, som kunna synas höga, men som äro lägre än de priser, skogsägarna skulle ernått, om de i vanlig ordning kunnat aptera sin skog till timmer, massaved och diverse andra gagnvirkessortiment. Det kan icke anses vara förenligt med rättvisa och hillighet, att staten genom krigskonjunkturskatt konfiskerar ur skogarna uttagna kapitalvärden, vilkas lösgörande till väsentlig del föranletts av statliga tvångsföreskrifter.

Departementschefen har i sitt här av oss tidigare citerade uttalande gjort gällande, att den omständigheten, att vedavverkningarna framdrivits genom statsgarantier i fråga om prissättningen, icke innebär någon utfästelse om

lindrigare beskattning för de inkomster, som härflyta ur de statsgaranterade avverkningarna. Detta uttalande, som i och för sig är riktigt, träffar vid sidan av frågans kärna. Det är icke garanti- och normalpriserna som för-
anleda, att krigskonjunkturbeskattning av vedavverkningarna synes obillig, utan det är den omständigheten, att statsmakten genom lagtvång nödgat skogsägarna att med risk för framtida produktionsminskning realisera sina skogskapital, som kan åberopas som skäl för att delar av berörda kapital-
uttag ej skola indragas till staten genom skatt.

Vi vilja i detta sammanhang återgiva ett av bränslekommissionens chef i en promemoria till departementschefen gjort uttalande, som icke åberopats i propositionen.

»I det föregående har berörts att vedavverkningar måst åläggas skogsägarna utan den begränsning, som den enskildes inriktning av skogsbruket kan kräva. Man har således animerat skogsägarna med hot om tvångsåtgärder att taga ut mera ur sina skogar än de normalt skulle göra. I de fall, och dessa äro många, då det gäller välskötta skogar, föranleder de ökade vedavverkningarna sådana ingrepp, att uttagen normalt skulle ha lämnat ett större netto än krigskonjunkturen medför för den avverkade veden. Det är lätt att förstå, att sådana skogsägare, då de tillmötesgå statens önskemål, anse sig visa en viss beredvillighet, och det är värdefullt, att denna deras inställning bevaras. Det finnes många skogsägare, som i skogen se ett spar-
kapital, som de räknat med att kunna anlita för sina privatekonomiska behov, och dessa göra givetvis en viss uppoffring, när avverkningar företagas, som minska deras framtida möjligheter i nämnda avseende. En krigskonjunkturbeskattning på ved, som anordnas efter relativt hårda linjer, måste i sådana kretsar väcka misstro. Då förverkligandet av bränslekommissionens anskaffningsprogram alltjämt vilar på att skogsägarna vilja ställa sina resurser i det allmännas tjänst, och då ett annat system med tvång och förfogande måste med hänsyn till folkhushållets bästa så långt som möjligt undvikas, kan jag icke underlåta att uttrycka farhågor för att en krigskonjunkturbeskattning på bränsleved, även om den hålles inom de gränser, som här förordats, kommer att i viss mån försvåra ett lyckligt genomförande av bränslekommissionens vedanskaffning.»

Under åberopande av vad vi sålunda anfört få vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 173 ville besluta, att inkomst av skogsbruk ej skall träffas av krigskonjunkturskatt.

Stockholm den 17 april 1941.

Carl Beck-Friis.

Gust. Björkman.

Robert von Horn.

William Nisser.

Nils Holmström.

K. W. Bodin.

Bernhard Nilsson.

Carl Sundberg.